

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Robert Andersson

BESLUT

1998-

Diarienummer
231-
90-2206

1(6)

Enligt sändlista

Beslut om utvidgning av naturreservatet Mölarp i Borås kommun

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (NVL) förklarar Länsstyrelsen det på bifogade karta (bilaga 2) avgränsade området för naturreservat. Området skall utgöra en del av naturreservatet Mölarp, bildat den 28 maj 1990, dnr 231-1374-90.

Området bör särskilt skyddas på grund av sin betydelse för kännedomen om landets natur.

Ändamålet med naturreservatet skall vara att bevara områdets limnologiska, biologiska och kulturhistoriska värden, att göra området tillgängligt för friluftsliv och att hålla de vårdkrävande miljöerna i hävd.

Beträffande föreskrifter för sakägare, sakägares skyldighet att tåla intrång samt föreskrifter för allmänheten, beslutar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen att föreskrifterna för naturreservatet Mölarp även skall gälla för området vid Viskans utlopp.

Länsstyrelsen beslutar vidare med stöd av 9 § naturvårdsförordningen (NVF) att Viskans utlopp i Öresjö behandlas i enlighet med de riktlinjer och åtgärder som framgår av bilaga 6 med tillhörande skötselplankarta.

Redogörelse för ärendet

Niklas Tellbe anhöll i skrivelse som inkom till länsstyrelsen den 5 april 1993 att det rubricerade området borde skyddas på grund av de stora naturvärdena.

Länsstyrelsen remitterade den inkomna skrivelsen till Västkoststiftelsen, Fristads Naturskyddsförening, Södra Älvsborgs ornitologiska förening och Fristads hembygdsförening. Samtliga tillstyrkte i sina yttranden förslaget till skydd för det aktuella området.

Miljöskyddsnämnden i Borås kommun föreslog i sitt yttrande att Länsstyrelsen i samråd med Borås kommun undersöker områdets biologiska kvalitéer och utreder behovet av skydd.

Länsstyrelsen har därefter utrett områdets biologiska kvalitéer och samlat in uppgifter om områdets fågelliv. Området är föreslaget att ingå i nätverket av skyddade områden i Europa, Natura 2 000. Länsstyrelsen har därför låtit

berörda sakägare ta del av förslaget till avgränsning. Den slutgiltiga avgränsningen har utformats med hänsyn till därvid inkomna svar.

Ett slutgiltigt förslag till beslut om utökningen har remitterats till Skogsvårdsstyrelsen och Naturvårdsverket som tillstyrker förslaget. Borås kommun föreslår i sitt yttrande att en mindre del mellan järnväg och riksväg 42 skall utgå. Yttranden har även inkommit från Telia, Vägverket, Naturskyddsförening, Södra Älvsborgs Ornitologiska förening, Älvsborgs länsmuseum och Vägverket som i allt väsentligt tillstyrker reservatsbildningen.

Föreskrifter

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ NVL och 9-10 §§ NVF att nedan angivna föreskrifter och bestämmelser om naturvårdsförvaltningen även skall gälla för den aktuella utökningen vid Viskans utlopp i Öresjö med undantag för banvallen.

A. Föreskrifter med stöd av 8 § NVL angående inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att nyttja fastighet inom naturreservatet

Förutom föreskrifter och förbud enligt andra författningar är det förbjudet att:

1. uppföra helt ny byggnad;
2. anlägga väg, parkeringsplats eller bro;
3. uppföra mast, antenn eller liknande anordning;
4. anlägga luft- eller markledning;
5. anordna upplag annat än tillfälligt för skötseln av området;
6. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, silt, lera, torv eller matjord;
7. spränga, schakta, muddra, utfylla eller tippa;
8. använda kemiskt bekämpningsmedel;
9. tillföra gödselmedel;
10. avverka skog;
11. skogsodla åker, betesmark eller slätteräng.

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

12. jaga annat än älg;
13. utföra underhåll av befintliga rör och andra ledningar.

Åtgärder enligt fastställda skötselplan får dock utföras utan hinder av föreskrifterna A2, A5 och A10. Föreskrifterna gäller ej tomtmark eller motsvarande.

B. Föreskrifter med stöd av 9 § NVL om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till mark inom reservatet förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med naturreservatet, nämligen:

1. gränsmärkning av och upplysning om naturreservatet i enlighet med bifogade skötselplan;
2. uppförande och underhåll av parkeringsplatser, stigar och leder samt rastplatser mm, allt i enlighet med bifogade skötselplan;
3. skötsel av skog, hagmark, slätteräng och åkermark i enlighet med bifogade skötselplan.

C. Föreskrifter enligt 10 § NVL om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud enligt andra författningar är det förbjudet att

1. framföra motordrivet fordon;
2. rida;
3. medföra okopplad hund;
4. göra upp eld annat än på av naturvårdsförvaltaren anvisad plats;
5. anordna motortävling, skyttetävling eller orienteringstävling;
6. plocka eller gräva upp växter.

Förbuden C 1-4 gäller ej för särskilt anvisade och iordningställda platser inom naturreservatet.

D. Föreskrifter med stöd av 9 § NVF rörande naturvårdsförvaltningen av naturreservatet

1. Stiftelsen för Västsvenska Fritidsområden skall vara naturvårdsförvaltare.
2. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa bifogade skötselplan (relevanta utdrag bifogas, bilaga 6).

Övriga upplysningar

I särskilda fall kan Länsstyrelsen med stöd av 12 § naturvårdslagen medge undantag från meddelade föreskrifter.

Enligt 37 och 38 §§ NVL gäller bland annat att den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot föreskrift som meddelats enligt 8 och 10 §§ NVL kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader och förpliktigas ersätta kostnad som föranleds av gärningen.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 39 § NVL vid vite förelägga honom om att rätta vad olovligen skett.

Länsstyrelsen har vidare möjlighet att hos kronofogdemyndigheten begära handräckning för att åstadkomma rättelse.

Naturförhållanden och tidigare markanvändning

Området kring Viskans utlopp begränsas i väster av Öresjö och i öster av riksväg 42 samt järnvägen mellan Borås och Fristad.

Svagt rödbrun varvig mo och mjäla med lerskikt är den dominerande jordarten inom området, och alldeles intill Viskans utlopp finns spår kvar i form av en lagunliknande lergrav. Närmast järnvägen höjer sig området markant i ett tydligt strandhak med sand och grusig sand men även grovmo - moigt material. Dessa delar som bildar en markant brant ned mot sjön utgörs av issjösediment tillhörande den forna Öresjön och är uppbyggd till ca 150 m.ö.h. Issjösedimenten har en plan terrassliknande överyta i vilken olika vattendrag skurit sig ned.

Området som allmänt kallas Skalle bär vissa spår av den industriella verksamhet som förekom här. Under 1800-talets första del bedrevs lertäkt för tegelslagning och ett bruk anlades för detta. Enligt uppgift lades tegelbruket ner 1897.

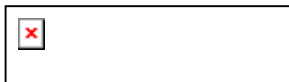
I anslutning till Viskans utlopp i Öresjö finns ett av kommunen anlagt fågeltorn. En spångad stig leder ut till tornet som anlades i mitten på 1980-talet.

Den fuktiga och tidvis översvämmade strandmaden har till stor del vuxit igen med spridda trädgrupper av knäckepil och klibbal men även med inslag av gråal och hägg. Fältskiktet kännetecknas av frisk-fuktig högörtvegetation med älgört, lundarv, videört, jätTEGRÖE, flädervänderot, dyveronika, ängsruta, strätta och många andra arter. Utmed stränderna växer bl a vasstarr, sjöfräken, blomvass och vattenklöver. Vissa ytor domineras helt av bladvass.

På den torrare marken kännetecknas vegetationen av tallskog med stort inslag av asp, björk, rönn, sälg, ek lönn och gran. Lövträdsföryngringen är inom vissa ytor mycket god. Fältskiktet varierar från en blåbärsrisdominerad typ till en mer ört- och gräsdominerad.

Områdets främsta värden ligger i dess betydelse som häck- och rastlokal för ett för regionen stort antal fågelarter.

Häckfåglar karakteristiska för området är skäggdopping, gräsand, drillsnäppa, skogssnäppa, fiskmå, fisktärna, mindre hackspett, trädpiplärka, järnsparv, rödvingetrast, rörsångare, härmsångare, svarthätta, grönsiska och sävsparv. Till de årligen rastande arterna hör storlom, sångsvan, sädgås, kricka, skedand, vigg, sjöorre, kärrsnäppa, tornseglare, gransångare, gråsiska och

rosenfink. Sammanlagt har 172 olika arter observerats i området mellan åren 1967 och 1996.

Motivering

Området vid Viskans utlopp är ett värdefullt område för fågellivet i länet och har betydelse både som häcknings- och rastlokal för ett stort antal olika fågelarter varav flera kan betecknas som hänsynskrävande. Området är genom sin närhet till Fristad samhälle lättillgängligt och av stor betydelse för naturstudier och friluftsliv.

Vidare utgör området en naturlig fortsättning på den uppströms skyddade delen av Viskans lopp, benämnt Naturreservatet Mölarps ö.

Viskans utlopp har höga naturvärden ur bl a följande aspekter:

Ornitologi: De ornitologiska värdena utgör den primära grunden för reservatsbildningen. Området fyller en viktig funktion som såväl häckningsplats som ruggnings- och rastplats för ett relativt stort antal arter av våtmarksfåglar. Brun kärrhök upptagen i bilaga 1 i Fågeldirektivet rastar här med enstaka exemplar. Ytterligare ca tio arter i direktivets bilaga 1 utnyttjar området regelbundet. Här förekommer också flera fågelarter som är knutna till lövnaturskog.

Botanik, mykologi och entomologi: Alskogen erbjuder eller kan komma att erbjuda goda livsbetingelser framförallt för kryptogamer och insekter som är beroende av död lövved.

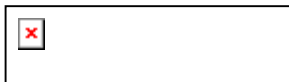
Rekreation: Området är ett välbesökt exkursionsmål för i första hand lokala besökare. Området erbjuder goda möjligheter till studier av sjöns fågelliv och fågelflyttningen över Sveriges inland. I området finns ett av Borås kommun anlagt fågeltorn.

Områdets behov av skydd

För att värdena skall vidmakthållas erfordras att

- stränderna och vattenområdet undantas från exploatering,
- merparten av vassarna består,
- skogen lämnas för fri utveckling,
- att vattenkvaliteten inte avsevärt försämras,
- vattenregimen inte avsevärt förändras,
- tillgängligheten för allmänheten inte försämras,

Exempel på åtgärder som kan skada de värden som ligger till grund för reservatet är muddringsarbeten, invallning, dikning, avverkning, vedtäkt (levande eller döda träd eller grenar), jakt i annat än ringa omfattning,

bebyggelse, bryggor och annan exploatering på stränderna, motorbåtstrafik i större omfattning.

För att kunna reglera sådana åtgärder som kan skada områdets grundläggande naturvärden är det motiverat att förklara området som naturreservat.

Länsstyrelsens bedömning

Enligt Länsstyrelsens bedömning är de höga naturvärdena vid Viskans utlopp av sådan karaktär att området är av stort intresse för naturvärden i länet. Länsstyrelsen gör bedömningen att områdets naturvärden bäst kan ges ett långsiktigt skydd och utveckling genom bevarande som naturreservat och finner att beslutet är väl förenligt med naturresurslagens bestämmelser om en från ekologisk, social och samhällsekonomisk synpunkt god hushållning med mark och vatten.

Vid en avvägning mellan berörda allmänna och enskilda intressen anser Länsstyrelsen att naturreservatet Mölarps ö bör utökas med den avgränsning och de bestämmelser som angivits ovan.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet, se bilaga (formulär O4).

I detta ärende har länsöverdirektör Göran Bengtsson beslutat och byrådirektör Robert Andersson varit föredragande. I handläggningen av ärendet har även miljödirektör Axel Wenblad, enhetschef Sven Swedberg och länsassessor Eva Högmark deltagit.

Göran Bengtsson

Robert Andersson

Deltagit

Axel Wenblad
Förvaltningsenheten, rättsgruppen
Sven Swedberg

Vidi

Thorbjörn Schafferer
Plan
Kulturmiljö

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Beslutskarta
3. Sakägarförteckning
4. Sändlista
5. Hur man överklagar (formulär nr O4)
6. Utdrag och tillägg med karta till skötselplanen för Naturreservatet Mölarp.